(1879) " ष्णसु निरसने " (IV. दिवादिः-1112. सक. सेट्. पर.)

स्वामिकाश्यपादिमतानुसारेणायं धातुर्माधवीयादिषु पठितः । '[1]जनीजृष्णसु— ' (ग. सू. भ्वादिः) इति पाठमाश्रित्य केचिदस्य मित्त्वमङ्गीकुर्वन्ति । तत्पक्षे स्नसकः-सिका, स्नसयिता-त्री, इत्यादीनि ह्रस्वघटितानि रूपाणि ण्यन्तेषु बोध्यानि । दैवादिकक्रस्यतिवत् (265) रूपाण्यूह्यानि ।

(1880) " ष्णा शौचे " (II. अदादिः-1052. अक.अनि. पर.)

' स्नातीति शौचे स्नः स्नायेदिति चेच्छन्ति केचन । ' (श्लो. 11) देवः । [2]स्नायकः-यिका, [3]स्नापकः-प्रस्नापकः - स्नपकः-पिका, [4]सिष्णासकः - सिका, सास्नासकः-सिका ;

स्नाता-त्री, स्नापयिता-स्नपयिता-त्री, सिष्णासिता-त्री, सास्नायिता-त्री ; इत्यादीनि रूपाणि भातिवत् (1153) बोध्यानि । [5]प्रतिष्णातम् , [6]निष्णातः, [7]नदीष्णः-नदीष्णातः, नदीस्नातः, [8]सुस्नातम् , सौस्नातिकः,

---

1. ' जनीजृष्क्नसुरञ्जोऽमन्ताश्च ' (ग. सू. भ्वादिः) इति सार्वत्रिकः पाठः । ' ष्णसु ' इति ' क्नसु ' स्थाने कैश्चित् पठ्यत इति माधवीये स्पष्टम् ।
2. ण्वुलि ' आतो युक्—' (7-3-33) इति युगागमः । धात्वादिषकारस्य सकारः ।
3. ण्यन्ते सर्वत्र आदन्तलक्षणः पुगागमो बोध्यः । पुगनन्तरम्, ' ग्लास्नावनुवमां च ' (ग. सू. भ्वादिः) इति णिजन्ते मित्त्वविकल्पः । मित्त्वपक्षे स्नपक इत्यादीनि ह्रस्वघटितानि रूपाणि । मित्त्वाभावपक्षे स्नापकः इत्यादीनि । ' ...अनुपसर्गाद्वा ' (ग. सू. भ्वादिः) इत्यनुवृत्तेः सोपसर्गस्थलेषु मित्त्वं नेति बोध्यम् । क्षीरतरङ्गिण्यां ' प्रस्नपयति ' इति दृश्यते ; नूनमशुद्धः पाठोऽयम् ।
4. सन्नन्ते ' आदेशप्रत्यययोः ' (8-3-59) इत्युत्तरखण्डे षत्वम् । ष्टुत्वेन नकारस्य णकारः ।
5. ' सूत्रं प्रतिष्णातम् ' (8-3-90) इति मूर्धन्यविशिष्टो निपातः । प्रतिष्णातम्= शुद्धं सूत्रमित्यर्थः । अन्यत्र प्रतिस्नातमित्येव ।
6. नितरां स्नातः निष्णातः कुशलः । ' निनदीभ्यां स्नातेः कौशले ' (8-3-89) इति षत्वम् । निष्णातः कटकरणे, निष्णातो रज्जुवर्तने । अत्र धात्वर्थस्य न विवक्षा ।
7. नद्यां स्नातीति नदीष्णः । ' सुपि स्थः ' (3-2-4) इत्यत्र योगविभागात् कप्रत्ययः, ' निनदीभ्यां स्नातेः कौशले ' (8-3-89) इति षत्वम् । " नदीष्ण इति । नदीस्नाने कुशल इत्यर्थः । कवयस्तु कुशलमात्रे प्रयुञ्जते ।" इति हरदत्तः । कौशलभिन्नार्थे तु नदीस्नात इत्येव ।
8. अत्र ' सु ' इत्यस्य कर्मप्रवचनीयत्वेन न षत्वम् इति केचित् । वस्तुतः षत्वस्य प्राप्त्यभावात् ' सात् पदाद्योः ' (8-3-111) इति निषेधाच्च षत्वमेव न । सुस्नातं पृच्छति सौस्नातिकः । ' पृच्छतौ सुस्नातादिभ्यः ' (वा. 4-4-1) इति ठक् ।